

LANGUAGE PERSONALITY AND THE LANGUAGE OF GRAFFITI

Marija Paunova

Faculty of Philology „Blaže Koneski“ Skopje, North Macedonia, marija.paunova@flf.ukim.edu.mk

Abstract: This paper starts with the concept of *language personality* as a key in linguopersonology and anthropocentric linguistics (Karaulov 1989, Sedov 1996, Beamer 2001, Bogin 2001, Maslova 2001, Karasik 2004, etc.), and through a current linguistic perspective in the third decade of the third millennium, the theory of natural writing, comes to graffiti as a genre of this discipline, i.e. to graffiti as a contemporary, but also, timeless public medium of the, young, people to express their personality and their inner world. The subject of interest of this paper is the identification and interpretation of the most characteristic features of the linguistic expression of an individual, *language persona*, reflected in the language of graffiti. Expressiveness is examined on examples of over 100 textual, verbal graffiti (love, moral-philosophical, sports, ecological, advertising, ideological, nonsense, aphorisms) written in Skopje, as a part of the written form of naturally, spontaneously produced texts, in which publicly, impressively, and creatively, the authors of graffiti *talk* about the world that surrounds us, mainly anonymously. Different forms of expressiveness are presented in all linguistic levels. The purpose of the paper was through grammatical-content analysis of graffiti to identify the markers of expressive language in the function of reflecting the key intention of the *language persona* behind the graffiti as a communication messages. The results of the research confirm the existence of numerous expressive forms such as: exclamatory sentences; then insertion of exclamatory expressions into the statement by the use of vocatives, imperatives; numerous particles, ethical dative, article morphemes with stylistic function; use of lexemes or derivational suffixes with high degree of expressiveness and affectivity. Frequent stylistic expressiveness (figures, rhyme) is also included. Taking into account that graffiti of various types are used as a source where the center of the text/the message is the *self*, and through which the authors express their emotions and ideas; desires, impulses, longings, but also revolt, rebellion, protest; often irony, ridicule and criticism of the society; it is not surprising that numerous language individual characteristics (idioforms) have been identified in the corpus that express the identity and the individual inner world of the *language persona*, but, in some of them, also national features are manifested (concept of *national language persona*).

Keywords: linguistic personality, expression, expressiveness, graffiti's language

ЈАЗИЧНАТА ЛИЧНОСТ И ЈАЗИКОТ НА ГРАФИТИТЕ

Марија Паунова

Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје, РС Македонија, marija.paunova@flf.ukim.edu.mk

Резиме: Овој труд поаѓа од поимот јазична личност како клучен во лингвоперсоналогјата и во антропоцентричната лингвистика (Караулов 1989, Седов 1996, Бимер 2001, Богин 2001, Маслова 2001, Карасик 2004 и др.), и преку една актуелна научна дисциплина во третата деценија од третиот милениум, теоријата на природно пишување (ЕРП- естественной письменной речи), доаѓа до графитите како жанровска особеност на оваа дисциплина, односно до графитите како дел од природниот пишан говор, како вонвременски јавен медиум на младите за изразување на својата личност и на својот внатрешен свет. Предмет на овој труд е идентификација и интерпретација на покарактеристичните експресивни одлики на јазичниот израз на една индивидуа, јазична личност (*language persona*) одразени во јазикот на графитите. Експресивноста се разгледува врз примери од над 100 текстуални, вербални графити (љубовни, морално-филозофски, спортски, еколошки, рекламни, идеолошки, нонсенс, афоризми) испишани во Скопје, како дел од писмената форма на природно, спонтано продуцираните публични текстови, во кои јавно, впечатливо, а воедно и (јазично) креативно, се *прозборува* за светот што не опкружува, и тоа, главно, анонимно. Различните форми на експресивност се проучуваат на сите јазични рамништа. Главна цел на трудот е преку граматичко-содржинска анализа на графитите да се идентификуваат експресивните маркери во функција на изразување на клучната комуникативна намера на јазичната личност што стои *зад* на графитите како комуникациски пораки. Резултатите од истражувањето потврдуваат постоење многубројни експресивни форми како: извични реченици; потоа вметнување екскламативни изрази во исказот, вокатив, императив; бројни партикули, етички датив, членски морфемии со стилска функција; употреба лексика или деривациски суфикси со висок степен на изразност и афективност. Вклучена е и фреквентна стилска експресивизација (стилски фигури, рима). Имајќи предвид дека како извори се користат (различни типови) графити каде во центарот на текстот/на пораката е *јас*, преку кои авторите ги изразуваат своите емоции и идеи; желби,

пориви, копнежи, но и револт, бунт, протест; неретко, иронија, исмевање и критикување на општеството; не е изненадувачко што во корпусот се идентификувани бројни јазични индивидуални карактеристики (идиоформи) кои го изразуваат идентитетот и индивидуалниот внатрешен свет на јазичната личност, но, во дел од нив, исто така, се манифестира националното (се има предвид концептот *national language persona*).

Клучни зборови: *јазична личност*, експресија, експресивност, јазик на графити

1. ВОБЕД

Во третата декада од третиот милениум, во т.н. епоха на *Homo scribens* или пишувачки човек, графитите сè уште се еден јавен, општодостепен, виден *портал* за изразување, главно, на младите. *Пишувачкиот човек* (имал) и има потреба да остави текст, отсекогаш. Денес во ерата на *вербалната слобода* таа потреба е намножена, а оттаму и продукцијата и интересот за графитите како севременски и сечовечки феномен.

Графитите се полноправен, независен жанр во рамките на теоријата на природно/спонтано пишување (Лебедева и др., 2011), и може да се набљудуваат и како социолошко-психолошки феномен преку кој доаѓа до емоционално-експресивен израз и одраз на човекот; на човекот како носител на јазикот, односно на *јазичната личност* (*language persona*). Имено, денешниот (млад) човек испишува ново поглавје во јазичната и во културната историја, преку доминација на природниот пишан говор, т. е. преку актуелната експанзија на пишаниот текст. Во епохата на досега најголемиот технолошки и научен прогрес во историјата на човештвото, истовремено и во т.н. епоха на пишан говор и сè поголемото отсуство на жива комуникација, сведоци сме на интензивно распространување на писмената комуникација; сведоци сме дека сите нас нè опкружува море/океан од писмена *реч*.

Оттаму наш предмет на интерес се текстовите, личните натписи кои се резултат на моментен или на периодичен порив, најчесто афективно обоени; непосредно напишани, а кои истовремено искрено о(д)бележуваат (длабоки) состојби, настани, мисли, чувства, однос/став кон нешто/некого, верувања... Главна цел на трудот е преку граматичко-содржинска анализа на графитите да се идентификуваат и да се интерпретираат (уникалните) јазични единици со експресивен полнеж во себе, а коишто *јазичната личност* што стои *зад* текстот на графитите ги користи во функција на изразување на себе. П(р)ојава на човечкиот фактор (на човекот како јазична личност) во јазикот преку експресивната вредност на различни јазични единици, го разгледуваме врз повеќе од сто текстуални графити со различен тематски признак.

2. ЈАЗИЧНАТА ЛИЧНОСТ ВО ТЕКСТОТ НА ГРАФИТИТЕ

Во последните децении на минатиот век во лингвистиката се *оперира* со концептот за *јазична личност* (*language persona*) но, во кругот на науката значајна улога во изградувањето на теорија за јазичната личност имаат В.В. Виноградов, Г.И. Богин, Ю.Н. Караулов, С.Г. Воркачев, В.И. Карасик, В.А. Маслова, кои во преден план ја ставаат концепцијата дека: *зад секој текст стои јазична личност*, наместо претходната поставка во современата лингвистика дека *зад секој текст стои систем од јазик*.

По аналогија на претходниот постулат, и зад текстот на графитот стои човекот носител на јазикот, односно човекот како јазичната личност, т.е. уште, таканаречената писмено-речевата личност (Лебедева & Корюкина, 2013: 11). Во науката, исто така, се зема предвид и терминот *лингвоперсона* предложен од Голев (2012: 14).

Под интердисциплинарниот (комплексен) термин *јазична личност* (*language persona*) се подразбира (конкретна) личност, индивидуа, изразена во и низ јазикот; односно п(р)ојавување на човекот во јазикот преку пројавување на индивидуалните јазични карактеристики и стил на неговата личност низ структурни и функционални *алатки* на јазикот; преку интегрирање многубројни аспекти на неговата индивидуалност: социјални, филозофски, ментално-психолошки, духовни, етнички, културни компоненти, знаења, свесности и нивно манифестирање во јазикот, во дискурсот, во текстот (Mazhitayeva, S. et al., 2019: 3093-94). Или, во посумирана форма, терминот *јазична личност* се однесува на начинот на кој една индивидуа го користи јазикот (како говори, слуша, пишува, интерпретира...) за да изрази и да открие (некои) аспекти од својата личност и од идентитетот. Оттука е отворена базата за нов лингвистички правец - лингвоперсонологија (со теорија за јазичната личност), која е специјализирана поддисциплина на лингвокултурологијата.

Имено, во јазикот и преку јазикот се моделираат индивидуалните особености на личноста (личните карактеристики), потреби, интереси. Во јазичната личност освен билешките, менталните, социјалните, емоционалните карактеристики и компоненти на индивидуата, се пројавува и психосоцијалниот, националниот, ситуациониот, културниот контекст, кој е резултат на вклученост на индивидуата во пространството на меѓуиндивидуални врски и е резултат на влијанието на многу надворешни феномени, односно на многу екстралингвистички фактори (Mazhitayeva, S. et al., 2019: 3097). Врз основа на споменатите параметри може да се формира и да се моделира јазичниот портрет на личноста (Седов, 2008:

12) и да се изгради уникален јазичен, комуникативен портрет на личноста, а, можеби, и на заедницата на којашто припаѓа индивидуата.

Земајќи предвид дека графитите се доминантно, предодреден јазик на и за помладата популација, а за нив важно е да се биде забележан, виден, впечатлив, оттаму, суштинско е и индивидуалното појавување во јазикот, односно постоење на личноста во јазикот. Затоа велíme дека личноста на *авторот* на графитот, нашироко се презентира себе и своите длабоко скриени желби, потреби, побуди, копнежи... (моментни, подолгорочни), и тоа особено во ова наше, ново време кое темелно ги промени и психолошката состојба и општественото однесување на поединецот. Во длабината на душата таа *јазична личност*, мечтае, конечно, да биде чуена/прочитана, па затоа се стреми кон самопрезентација, самопотврдување, идентификација, дефинирање, дури и преку публичните ѕидни текстови.

Покрај индивидуален, графитите се и генерациски, општомладешки крик, односно јавно, анонимно, младиот човек ја изразува внатрешната борба, бунт, својот (критички) став и отпор против традицијата и против неможноста за реализација надвор од наложените правила, на свој, автентичен начин. Не е исклучена ни играта во графитите, јазичната, зборовната; зашто и јазичниот избор на младите е често дел од нивна игра, која пак е подредена на шегувањето (Коцева, 2021: 76), зашто и примарната функција на говорот на младите е шегувањето (Coveri, 1993). Оттука, велíme дека во целта, во намера на текстот на графитот се пресликани, рефлектирани многу елементи коишто влијаат врз формирање на јазикот и на текстуалноста на *language persona*: „The phenomenon of a language persona visible through texts is a complex structure of mental, social, ethical and emotional components“ (Mazhitayeva, S. et al., 2019: 3091).

3. ЕКСПРЕСИВНОСТ ВО (ЈАЗИКОТ НА) ГРАФИТИТЕ

Авторот, јазичната личност, внесува свој, личен (јазичен) аспект, најчесто на експресивен начин, со сите потенцијали на јазикот, при секоја своја продукција, па и во графитите. Таа посебна изразност се среќава речиси на сите јазични нивоа и се постигнува на различни начини, зашто експресивноста е сеприсутна во јазикот. Во нашите досегашни проучувања на текстовите на графитите, сме констатирале дека во нив се употребува *коректен* стандарден македонски јазик, оттаму денес посочуваме на некои единици/средства од современиот јазичен систем во и со кои се изразуваат и се одразуваат експресивно-емоционалните компоненти на јазичната личност. Ако се има предвид дека зборуваме за публични и за општодостапни текстови кои треба да го привлечат и да го задржат вниманието на реципиентите, да ги вовлечат во *комуникацијата* и да предизвикаат размислување, реакција, можеби, и да влијаат врз емоциите, потребно е текстуалната креација да е впечатлива, освен визулено (големи букви, емотикони, различни фонтови, интерпункциски знаци и сл.) и јазично, за да се изделува од другите неутрални употреби на јазикот и за да се постигне посилен ефект врз примачот на пораката.

Во презентирање на дел од јазикот употребен во графитите којшто носи експресивна нота, поаѓаме од Симиќ (1991: 87, 90) кој укажува на некои размислувања во науката, според кои експресивни се оние јазични средства со чија помош говорителот ја збогатува чисто референцијалната и комуникативната функција на јазикот, изразувајќи ја сопствената креативност. Тошовиќ (2004: 25-26), пак, се надоврзува, дефинирајќи ја експресивноста на јазичен план како севкупност од формално, семантичко-стилистички обележја на одредени јазични единици со кои се изразува ненеутрален став на говорителот кон адресатот и кон содржината на пораката.

Неоспорен факт е дека авторите на графитите на јавно ѕидно *платно*, се изразуваат себе си, своите состојби, расположенија, емоции, ставови, и при тоа користат различни средства со кои располага македонскиот јазик, а кои едновремено му даваат и експресивно-афективна вредност. Исто така, неспомнено е дека во графитите се огледува индивидуалноста во јазикот како одраз на личноста, што пак, се постигнува преку способноста на различни јазични елементи и сегменти да предизвикаат експресивно-емоционално восприемање на текстот.

Според експресивноста, во нашиот корпус, се изделуваат извичните реченици како непосредни изразувачи на емоции (Минова-Ѓуркова, 2003: 171-72). Графитите што беа предмет на анализа главно завршуваат со три извичника: *Убиј го џандарот во тебе!!!; Стоп за лошите реформи во образованието!!!; Во небрано ти си фатен!!!*. Интересен пример е употребата на интерогативната реченица којашто носи исклучителен експресивен карактер, ако се има предвид поширокиот (екстра)лингвистички контекст (текст на јавен ѕид, интерпункцијата...): *Дали живееше денес???*

Во ексцерпираниите извори бележиме полнозначни зборови употребени со извична интонација. Експресивното апострофирање преку полнозначите зборови е со функција на едноставна ексclamација (Субановиќ, 2020: 193). Формите на обраќање (дури и метафорски): *Душо сè е загадено!!!; Волшебна, прекрасно е кога се смееш!;...*, може да се разгледуваат како искази со исклучителна субјективна интонација

(прашална и извична), кои првенствено изразуваат емоции (Минова-Гуркова, 1994: 80). Во оваа насока покрај експресивниот вокатив, неопходно е да се спомене и императивот: *..сакај го непријателот!!!; убиј го...; води љубов...; ...дај ми воздух уста на уста!!!!* Факт е дека графитите се ориентирани кон примачот на пораката и често во нив се посегнува по различни форми на обраќање, заменки, именски, глаголски... Иако исказот е условно монолошки, се води сметка и за адресатот при неговото оформување.

Дозата на блискост, на интимност, би рекле конеција (во билошка, социолошка, идеолошка..., смисла) или со проксемички речник, најтесната интимна, лична зона, меѓу адресантот и адресатот на графитот, е засилена преку фреквентната употреба на членската низа *-ов, -ва, -во, -ве: Ако срцево е градина...; коскиве ме болат; ...како што крчка мразов под нозеве!!!*. Преку употреба конструкции со етички, чувствен датив, како форма на експресивност, се истакнуваат меѓуличните односи и емоционалната поврзаност помеѓу луѓето во различни контексти од субјективна позиција (љубов, нежност, грижа, наклонетост, почит, пријателство): *Убав си денес!; Многу си ми секси!*, што е објасниво ако се има предвид дека ова се текстови искреирани од лична перспектива, а општоважечки и сечовечки.

Интензификација на одредени сегменти на исказот се постигнува и преку застапеност на квалификацијата во максимален степен: *Ти си најубава моја!!!; Те сакам најмила моја!!!* Во функција на маркери, односно интензификатори на емоционално-емфатичката нијанса, се и службените зборови (во прв план партикулите, модалните зборови, извиците): *Од накит носеше само очи.; А всушност ја немаше!!!; Кај си бе комишо?!; Пензионери ако може уште!!!*

Експресивниот ефект е зголемен, ако се имаат предвид контексти со употреба на глаголски и на именски деминутиви (за изразување чувствен однос) во линеарна низа, со што авторот на графитот, можеби, сака да ја поттикне, заскокотка љубопитноста; да го заинтересира реципиентот за пораката: *...со една бацка во врат...; Ке те гушна силно, дур не крцне...* Деминутивите може да имаат специјализиран контекст на употреба, како дискурсен тип насочен кон деца, миленици, љубовници (Barbresi & Dressler, 2020: 427), што се потврди, главно, во љубовните графити, како еден дел од нашиот корпус.

Во лексиката на графитите особено доаѓа до израз индивидуалниот, менталниот лексикон во свеста на една личност (Груевска-Маџоска, 2022: 45). Преку паралелна употреба на застарена, историска лексика (турцизми и црковнословенизми) и англиски заемки; потоа колоквијализми, дури и книж(ев)ни зборови, се постигнува специфичен ефект; се има впечаток како да се *следи* полифоничност на текстот. На овој начин *авторите* се покажуваат како вистински мајстори во пронаоѓање на соодветниот збор, сè со цел да постигнат поголема пластичност и свежина на израз: *...твојот небесен вожд; ко што можам јас да те качам до небо не може ни џоинтот; Џабе крчите уште ја сакам!!!; Кај си бе комишо?; Шу, матура!?!; Ако не пробаиш геј за Валентајн...* Експресивност се постигнува и преку фразеологизмите: *...да те качам до небо...!!!; ...давам во грб ветар!; ...дека само небото ни било граница!!!*

За емоционално восприемање на текстот придонесуваат и хиперболизираните искази каде што преку преувеличувањето се создава специјален јазичен ефект: *бацни ме во увце цел ден да ми свони!!!; те сакам секоја стотинка секој милимикрон секој милиметар...!!!; ќе те скршам од саќање!!!* Регистриравме споредба: *Води љубов како војна!!!; ...да ти ги крцнам коските како што крчка мразов ...;* и антитеза: *Хемија учев од книга со тебе ја имам во пракса!!!; Ке поминам за кратко, да те љубам долго!!!; ...ќе те почнам нежно ти заврши ме диво!!!* И споредбата и антитезата се значаен стилски реквизит на јазичната личност за постигнување афективност и атрактивност. Персонифицираните искази исто така, служат за потсилување на експресивноста: *Во градиве се слуша, те сакам...; ...колку сум луд по тебе градов нека збори!!!* Се среќава и повторување на синтагмите: *засекогаш твој, засекогаш моја, било каде, било кога...; Биди хит, бити бит!!!; Само ние, само Работнички!!!*, за кое сметаме дека е целно мотивирано и наметнато од авторот, зашто редупликацијата е важна *стратегија* за креирање експресивност. Лирските моменти, римите, каде што доминираат емоциите, се пребројни во текстовите на графитите заради динамизирање, раздвижување, можеби, и заради поетски ефект на исказот: *Времето лечи сè само комплекси не!; Сите ме сакаат јако, ама само ти знаеш како!; Некои за боите свети, некои за парите клетки....* Во оваа насока би ги споменале параномазичните контексти: *Идам да се надминам!; Многу сакам што се сакаме!*

4. ЗАКЛУЧОК

Истражување на *јазичната личност* (language persona) од аспект на нејзина манифестација во јазикот на графитите, односно пројавувањето на човечкиот фактор во јазикот, се потврдува преку низа експресивни признаци. Пред сè авторите на графитите се грамотни личности, со солидна/темелна филолошка компетенција и со слабо изразена јазична варијација, што пак, овие текстови, овие комуникациски пораки, ги прави посебни, различни, зашто во преден план доаѓа до израз субјективноста и индивидуалноста, идентитетот, креативноста на личноста автор на графитот. И покрај слободата во јазичниот избор, и покрај

можноста за слобода на пишаниот говор; нецензуриран, автономен јазик, демократски начин на општење итн., афективните карактеристики на исказот на индивидуата се постигнуваат со сите расположливи средства и потенцијал на македонскиот стандарден јазик.

По разгледување на графитите како општодостапен материјал, како пораки наменети за широк круг корисници, би констатирале дека тие се вреден и достоен, податлив лингвистички материјал за п(р)ојавување и за препознавање на личноста во јазикот; јазикот којшто во себе носи експресивни средства во функција на интензиврање на актуелната содржина. Посочивме дел од експресивните единици, структури, лексеми, форми преку кои авторите на графитите ја рефлектираат својата личност и сè што таа интегрира во себе, независно дали јазично-стилските обележја се огледало на личниот контекст или на општествено-политичката, еколошката, спортската вовлеченост и *ангажираност* на пораката на личноста.

Во истражуваниот корпус се следи комбинација од различни средства за искажување експресивност. Експресивизацијата во јазикот е постигната на различни начини: преку употреба извични искази со експресивна конотација; вокативни и императивни конструкции, фразеолошки изрази со екскламативна интонација, бројни партикули, етички датив, стилска функција на некои членски морфемии, потоа употреба експресивна лексика и употреба деривацки (глаголски, именски) суфикси со висока експресивност. Вклучена е и фреквентна стилска експресивизација (стилски фигури, рима). Во мајсторската комбинација на сите овие средства е клучот со кој *се отклучува* експресивниот потенцијал на македонскиот јазик и се придонесува за интензитет на изразноста и за специфична емоционална обоеност на јазикот на графитите.

Неоспорно е дека оваа продукција на писмена активност не била доволно вреднувана и останувала маргинализирана, иако се одликува со специфични карактеристики (спонтаност, случајност, непосредност; емотивност, интуитивност, природност...). Таа е одраз на внатрешните состојби, на индивидуалниот внатрешен свет, на индивидуални јазични црти, односно ја пресликува личноста на авторот.

Исто така, несомнено е и двонасочното влијание, зашто јазик без човек (носител, говорител на тој јазик), е само систем од знаци; и обратно, формирањето на личноста како јазична личност се остварува единствено преку и низ јазикот.

Факт е дека намноженоста на овие текстови е крик на личноста за соговорник, за комуникација во отсуство на *жива комуникација* во едно глобално индустриско-информациско општество, зашто преку графитите е создаден и е отворен нов канал за манифестирање на личноста во јазикот и во текстот.

ЛИТЕРАТУРА

Голев, Н.Д. (2012). Некоторые аспекты типологии языковой личности (к проблеме взаимоотношения языкового и персонного пространства). In Коммуникация. Мышление. Личность: Материалы Международной научной конференции, посвященной памяти проф. И.Н. Горелова и К.Ф. Седова (499–516). Саратов: Наука.

Груевска-Маџоска, С. (2022). *Лексикологија на македонскиот јазик*. Скопје: Ми-АН.

Здравковска-Адамова, Б. (2022). *Супституцијата и елипсата како кохезивни врски во современиот македонски јазик*. Скопје: Алма графика.

Јованова-Грујовска, Е. (2002). *Валоризација на колоквијализимите во македонската јазична средина*. Скопје: ИМЈ.

Караулов Ю.Н. (2024). *Русский язык и языковая личность*. Изд. стереотипное. Москва: Едиториал URSS.

Коцева, В. (2021). Карактеристики и функции на говорот на младите во Италија. *Годишен зборник*, 12(18), 75-85. Штип: УГД, Филолошки факултет.

Лебедева Н.Б., Зырянова Е.Г., Плаксина Н.Ю., & Тюкаева Н.И. (2011). *Жанры естественной письменной речи: Студенческое граффити, маргинальные страницы тетрадей, частная записка*. Красанд.

Лебедева, Н.Б. & Корюкина, Е.А. (2013). Наивный автор как письменно-речевая личность: жанроведческий аспект. Вестник Томского государственного университета. *Филология*, 3(23), 11-23.

Маслова, В. (2001). *Лингвокультурология*. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва: Академия.

Минова-Гуркова, Л. (1994). Синтакса на македонскиот стандарден јазик. Скопје: Радинг.

Минова-Гуркова, Л. (2003). *Стилистика на современиот македонски јазик*. Скопје: Магор.

Седов Ф. К. (2008). Теоретическая модель психолингвоперсонологии, Теоретические проблемы психолингвистики. *Вопрос психолингвистики*, N7. Москва: РАН.

Субановић, К. (2020). Реченична експресивност са становишта синтаксе у сатирама Укидање страсти, *Озбиљне, научне ствари и Вођа Радоја Домановића*. 179-192. https://drive.google.com/file/d/1osu8zIkj6XFiN84fzPR_5avo4fnXrHTX/view

- Цветковски, Ж. и др. (1998). *Македонски јазик*. Opole: Uniwersytet Opolski.
- Barbaresi, M.L. & Dressler, U.W. (2020). Pragmatic explanations in morphology. In *Word Knowledge and Word Usage, A Cross-Disciplinary Guide to the Mental Lexicon*. 405-452.
- Coveri, L. (1992). Gli studi in Italia. In Banfi, E. & Sobrero, A. *Il linguaggio giovanile degli anni Novanta. Regole, invenzioni, gioco*. Bari: Laterza
- Karasik, V. (2004). *Language circle: Personality, concepts, discourse*. Москва: Gnosis.
- Karaulov Yu.N. (1989). Russian linguistic personality and tasks of its study. In *Language and personality*. Moskva: Nauka.
- Mazhitayeva, S., D. Rapisheva, Z., Y. Tuite, Y., T. Nygmetova, N., Zhetpisbay, S., & Saule, B. K. (2019). The Theory of Linguistic Personality, Its Structural and System Characteristics. *Opción*, 35, 86-101. Recuperado a partir de <https://produccioncientificaluz.org/index.php/opcion/article/view/27466>
- Tošović, B. (2004). Ekspresivnost. In *Stil* (25-61). Beograd: Međunarodno udruženje *Stil*.
- Simić, R. 1991. *Uvod u filozofiju stila*. Sarajevo: Svjetlost.
- [Scherer](#), K., [Wranik](#), T., [Sangsue](#), J., [Tran](#), V., & [Scherer](#), U. (2004). Emotions in everyday life: probability of occurrence, risk factors, appraisal and reaction patterns. *Soc. Sci. Inf.*43, 499-570.
- Vorkachev, S. G. (2001). Linguistic and cultural studies, linguistic personality concept: The formation of the anthropocentric paradigm in linguistics. *Philological Studies*, 1, 64-73.
- Ćuto, E. (2018). *Граффити: јазик и графика*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Ćuto, E. (2013). Студенческа епиграфика и литературна традиција. В S. Sambunjak и R. Božić (ur.), *Zadarski filološki dani IV: zbornik radova*, (379-393). Zadar: Sveučilište u Zadru.